

Neil Carr (2011) *Children's and Families Holiday Experiences*. Routledge, London & New York. ISBN: 978-0-415-54543-3. 201 sidor.

Forskning om turism är ett växande område. Ett område som fortfarande är mindre studerat är dock turism och semesterresor för barn och deras familjer. Barn representerar en stor del av världens totala befolkning. Som medlemmar av familjer och individuellt är de storkonsumenter av turism och semesterresor. Trots att barn utgör en stor del av den totala deltagargruppen i olika semesterresor saknar dock tidigare forskning, med få undantag fokus på barns perspektiv och agendor. När forskare vill veta något om familjers semesterresor har de traditionellt fokuserat på föräldrar. Man har utgått från att föräldrarnas röster representerar hela familjens perspektiv. Barn deltar självklart ofta i semesterresor i sällskap med sin familj eller till exempel som deltagare i en skolklass. Just det faktum att de reser med vuxna personer verkar göra att forskare länge utgått från att barnen och deras agendor ensidigt kontrolleras och formas av de vuxna. Barn antas sakna inflytande och betraktas blott som passiva bihang till föräldrarna i familjekonstellationen och som lärares passiva bihang i skolsammanhang. Forskning från bland annat den tradition som kallas barndomsstudier eller barndomssociologi, vilken Carr knyter an till i boken, visar att så inte är fallet. Barn är allt annat än passiva i dessa sammanhang. Barn är, som Carr (2011:1) skriver, snarare "active so-

cial agents who have the ability to directly and indirectly influence the purchasing power behaviour of their parents". När det gäller både planeringen och genomförandet av familjers semesterresor möts många olika och ofta motstridiga agendor. De vuxna föräldrarna har kanske sina idéer om vad som är poängen med en semesterresa medan de olika barn som deltar många gånger har andra idéer. Dessa olika agendor påverkar, som Carr pekar på, i stor utsträckning var en semester förläggs och vilket innehåll den kommer att ha. Samma förhandling mellan olika agendor förekommer självklart även när det gäller semesterresor som genomförs i skolors regi.

Boken tar ett brett grepp och olika bokkapitel ger till exempel intressanta historiska och samtida exempel rörande turism för barn (som t ex. olika sommarläger) utan föräldrar samt exempel på turism för vuxna där barn är exkluderade. Neil Carrs bok ger dock inte bara insikter om turism och semesterresor. Den ingång boken använder förmedlar större insikter än så. Turism och semesterresor kan, menar Carr, fungera som en lins genom vilken vi kan studera och få insikt rörande hur fenomenet barndom konstrueras på olika sätt i olika tidsperioder och i olika delar av världen. Boken undersöker hur nära sammanvävt semester och turistupplevelser är med föreställningar om den goda och lyckliga familjen och den goda barndomen. Semesterresor blir ett sätt att göra såväl familj som barndom. Ett sätt att både manifestera den lyckliga familjen och på samma gång ett sätt att göra, att konstruera den lyckliga

familj man försöker manifesteras. Genom att studera turism och semesterresor kan vi alltså lära oss om samhället i stort.

Boken ger sammanfattningsvis en bra översiktlig introduktion till ämnet och kan vara av intresse för såväl forskare, lärare och studenter inom fältet. Jag tror även boken kan vara av intresse som ett re-

flektionsunderlag för praktiker som arbetar med att utforma semesteraktiviteter för barn och deras familjer.

Tobias Samuelsson
Högskolan för lärande och
kommunikation, Jönköping

Nils Ahlberg (2012) *Svensk stadsplanering. Arvet från stormaktstiden resurs i dagens stadsutveckling*. Forskningsrådet Formas T:3 2012. ISBN: 978-91-540-6070-2. 423 sidor, storformat, bunden.

Stadens morfologi är ett tacksamt studieobjekt för geografer, historiker och konstvetare. Oftast behandlas enskilda städer, och det har saknats en översikt över det svenska historiska Östersjöväldet efter Gerhard Eimers tyskspråkiga verk från 1961. Nu har konstvetaren Nils Ahlberg åstadkommit en enorm redovisning av hela det svenska väldets stadsplaner från 1521 till 1721. Den baseras på hans avhandling från 2005 men har omarbetats och förkortats (!).

Efter en inledande översikt över stadsplaneringens klassiska arv ägnas nästan hundra stora sidor åt stadsplaneringen i alla de territorier som behärskades av Sverige under dess 200 år av expansion och stormaktstid. I ett mindre kapitel dras linjerna till nutid och hur inflytelser utifrån påverkade de svenska städernas förändring, särskilt under industrialiseringen.

Större delen av boken handlar om enskilda städer, uppdelade på Sverige, Finland och Provinserna. Här kan man bota-

nisera bland kända och okända städer runt Östersjön, ibland planer som aldrig förverkligades. Varje ort illustreras med dess dåtida planer, givetvis förminskade men förvånansvärt tydliga. Texten ger en historia av krig, bränder och geopolitiska förändringar som avspeglas dels i planerna, dels i deras förverkligande.

Indelningen är tydlig och logisk, men i det svenska konglomeratet fanns alltid oklarheter. Vad är Sverige, vad är Finland och vad räknas som Provins? Torneå återfinns under Sverige, eftersom staden låg i Västerbotten (och var tänkt att bli residensstad i det planerade Norrbotten) tills staden tillföll det nyskapade Storfurstendömet Finland under tsardömet Ryssland år 1809.

Detta är en praktbok, men också en praktisk bok i den meningen att man kan slå upp sin egen stad och få dess morfologiska ursprung förklarad. På Formas hemsida anges priset till 498:- vilket är rimligt för en så omfattande bok, men väl dyrt för en enskild läsare. Förhoppningsvis kan den inköpas av skolor och högskolor eller kanske av lärarlag. Det är den värd.

Thomas Lundén

Leif Molander, (2012) *Något om utmarkens betydelse för allmogen*. ISBN: 978-91-637-0605-9. 400 sidor, (inb). Se hemsida: <http://www.gullmarn.com>. Bokens format är 21×28 cm med drygt 400 bilder, varav huvuddelen i färg. Pris 400:- exkl. porto.

Intresset för att ta till vara på naturens resurser har ökat samtidigt som människan allt mer tär på jordens tillgångar. Naturen har i alla tider varit en viktig resurs för oss människor. Örjan Hill & Jan Töve gav ut boken "De gamle och skogen – Kulturarvet i skogslandskapet" 2006 (ISBN 91-631-8214-9). Boken behandlar människan som i årtusenden lämnat efter sig mängder av spår i skogen i form av fornminnen och kulturlämningar men också namn på platser, berättelser och inte minst ett biologiskt kulturarv. Hill & Töves bok är rikt illustrerad och tar upp en mängd intressanta jordnära ting som skogsbete, svedjebruk, myrslåtter, fåbodliv. Nu har det kommit en uppföljare. Det är Leif Molander som vill visa förståelsen för de villkor som under århundraden präglade allmogens liv och förhållandet till utmarken. En stor del av människorna vid den här tiden bodde ända in i vår tid på landsbygden och till sitt förfogande hade de, förutom åker och äng, den väldiga utmarken som var rik på resurser av olika slag men också full av favor, där rovdjuren utgjorde ett ständigt hot

för husdjuren. Under stora svårigheter och stort slit drog de sig fram och kom att under dessa förhållanden skapa en genuin kultur, vars olika alster idag är mycket efterfrågade. För en geograf är utmarken i sig alltid en stor och spännande värld och i förening med skilda humanistiska aspekter på allmogens liv och förhållanden blir detta sammantaget ett mycket stort och intressant område som författaren försökt att översiktligt beskriva.

Ur innehållet: Allmogen och skogen, Kronans agerande, Allmogens behov, Skogen gav ljus och värme, Den svenska skogens alltmör försämrade tillstånd, Jakt och fiske, Allmogen och utmarkens växter, Föda och foder från utmarken, Färgämnen, bläck och tusch, Bär, svamp och honung, Utmarkens giftiga växter, Läkemedel från utmarken, Läkevaxter, Djur och djurpreparat, Viktiga salter, mineral och bergarter från utmarken, Salt, salpeter och pottaska, Mineral och bergarter, Kvarnar och kvarnstenar, Utmarken och det övernaturliga. Boken innehåller många fina fotografier, kartor och skisser. Det är ett fantastiskt arbete som är nerlagt och för dem som inte vill läsa boken från pärm till pärm fungerar boken utmärkt som uppslagsverk för alla som vill hitta information om utmarkens betydelse.

Bo Magnusson